

<https://doi.org/10.19195/0137-1150.175.17>

Data przesłania artykułu: 19.11.2020

Data akceptacji artykułu: 21.09.2021

HANNA SHVETS

Kyjiwśkyj nacionalnyj uniwersytet imeni Tarasa Szewczenka, Ukrajina

(Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine)

Українська мова як іноземна в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: здобутки і виклики

Ukrainian as a foreign language at the Taras Shevchenko National University of Kyiv: Achievements and challenges

Abstract

The purpose of the study is to analyse the achievements in the field of teaching Ukrainian as a foreign language at the Institute of Philology of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, and to determine prospects for the development of this area, taking into account modern challenges. To diagnose the state of teaching Ukrainian as a foreign language, the following methods were used: 1) theoretical methods — analysis of the language didactics problems from the perspective of the lecturers of the Department of Ukrainian and Russian as Foreign Languages; description of the stages of development of the department and the system of teaching Ukrainian to different categories of foreign communicants, as well as the system of professional training of future lecturers of Ukrainian as a foreign language; 2) empirical methods — generalisation of pedagogical experience; expert assessment of educational and methodical materials, educational programmes, curricula.

Keywords: Ukrainian as a foreign language, educational programme, language didactics, educational text, Institute of Philology of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Украинский язык как иностранный в Киевском университете имени Тараса Шевченко: достижения и вызовы

Аннотация

Цель предпринятого исследования состоит в анализе достижений в сфере преподавания украинского языка как иностранного в Институте филологии КНУ имени Тараса Шевченко и определении перспектив развития этой отрасли с учётом современных вызовов. Для диагностики состояния обучения украинскому языку как иностранному использованы следующие методы: теоретические — анализ основных лингводидактических проблем, которые нашли отражение в научных исследованиях сотрудников кафедры украинского и русского языков как иностранных; описание этапов развития кафедры и системы обучения украинскому языку разных категорий инокоммуникантов, а также системы профессиональной подготовки будущих преподавателей украинского языка в иноязычной аудитории; эмпирические — обобщение педагогического опыта коллектива кафедры; экспертная оценка учебно-методических материалов, образовательных программ, учебных планов.

Ключевые слова: украинский язык как иностранный, образовательная программа, лингводидактика, учебный текст, Институт филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Вступ

Методика навчання української мови як іноземної (далі — УМІ) є однією з наймолодших гілок лінгводидактики, оскільки вона, хоча й зародилася у 20-х рр. ХХ ст. і розвивалася упродовж довгого періоду спорадично в окремих славістичних осередках за кордоном (Швець, 2019б, с. 28–29), отримала стимул до повноцінного розвитку лише з проголошенням незалежності України. Саме з 90-х рр. минулого століття розпочався процес становлення методики навчання УМІ на території нашої держави. Упродовж тридцяти років ця галузь пройшла шлях від поступового усвідомлення проблем і завдань, поодиноких, часто не скоординованих, спроб викладачів різних університетів зі створення підручників для іноземних слухачів підготовчих відділень до повноцінного функціонування. В останнє десятиліття спостерігаємо збільшення кількості фундаментальних наукових досліджень з різних проблем методики навчання УМІ (дисертаційні роботи Н. Василенко, А. Гадомської, І. Дирди, Г. Іванишин, С. Костюк, Т. Кудіної, О. Пальчикової, О. Туркевич, О. Федорової, М. Цуркан, Г. Швець) та появу численних різноаспектних навчальних матеріалів для іноземців усіх рівнів володіння мовою. Сформувалися потужні регіональні науково-освітні центри, які розвивають окремі напрями лінгвістичних та педагогічних досліджень залежно від мовно-культурної специфіки регіону, контингенту іноземних студентів та конкретних освітніх програм (Швець, 2019, с. 48–49). І якщо про діяльність

україністичних кафедр за кордоном маємо чимало наукових публікацій (розвідки Є. Барань, А. Дуганджич, Д. Павлешен, Т. Космеди, Г. Кочіша, Т. Миронкової, В. Мушинської, І. Огієнко, М. Поповича, С. Романюк, М. Чижмарової, П. Юзвінкевіча та ін.), то досвід вітчизняних академічних осередків в галузі навчання УМІ ще чекає вдумливого опису й аналізу. Власне, потреба в таких дослідженнях і визначає **актуальність** пропонованої розвідки.

Розвиток методики навчання УМІ в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка пов'язаний передусім з діяльністю кафедри української та російської мов як іноземних Інституту філології. Треба зазначити, що першим крокам, здійсненим колективом цього підрозділу в становленні лінгводидактики УМІ в 90-х рр. минулого століття, присвячена стаття Неоніли Зайченко (Зайченко, 2017). Авторка схарактеризувала роботу з відкриття спеціалізації „Українська мова як іноземна” для українських філологів та окреслила наукові пошуки викладачів кафедри того періоду в межах науково-дослідної теми „Лінгводидактика української мови як іноземної”. Науковиця наголосила на необхідності аналізу сучасного стану галузі в Київському університеті. У цьому і вбачаємо **мету пропонованої розвідки** — підсумувати досягнення у сфері методики навчання УМІ в Інституті філології КНУ імені Тараса Шевченка та окреслити перспективи її розвитку.

Методи дослідження

Для діагностики стану навчання УМІ використано такі методи: *теоретичні* — аналіз наукового доробку викладачів кафедри української та російської мов як іноземних; опис етапів розвитку кафедри та системи навчання української мови різних категорій інокомунікантів в КНУ імені Тараса Шевченка; *емпіричні* — узагальнення педагогічного досвіду; експертна оцінка навчально-методичних матеріалів, освітніх програм, навчальних планів.

Виклад результатів дослідження

За понад 40 років діяльності кафедра української та російської мов як іноземних Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка накопичила багатий науково-методичний досвід. Вона була заснована в 1978 р. як кафедра російської мови та методики викладання її як іноземної. До кінця 80-х рр. розвиток кафедри (під керівництвом доцента С. Воробйової) визначали загалом два напрямки навчально-методичної та наукової роботи: підготовка вітчизняних фахівців з викладання російської мови в аудиторії інокомунікантів та навчання іноземних громадян російської мови. З 90-х рр. ХХ ст. почався новий етап розвитку кафедри, викликаний політичними змінами: проголо-

шення незалежності й надання українській мові статусу державної сприяли зростанню за кордоном інтересу до неї та зумовили потребу в розробці концепцій навчання УМІ та підготовки відповідних педагогічних кадрів. Саме в межах останнього напрямку вперше в Україні в 1993 р. було розпочато навчання українських філологів за спеціалізацією „Українська мова як іноземна”. З 1994 р. організовано навчання зарубіжних магістрантів, аспірантів, студентів включеного навчання української мови. Створено *Навчальні мінімуми з української і російської мов для іноземців* (Зайченко, Воробйова, 1995), які стали змістовою базою для розроблення конкретних програм навчання іноземців мови, а також для написання підручників і посібників. У цей непростий період змін та новацій кафедру очолювали доценти Н. Зайченко (1989–1995 рр.) та Н. Присяжнюк (1995–1996 рр.).

Зміна назви кафедри (російської мови та методики викладання її як іноземної; української, російської мов та методики їх викладання як іноземних; української мови як іноземної; української та російської мов як іноземних) яскраво ілюструє політичні тенденції певного часу й увиразнює проблему переосмислення пріоритетів у навчанні іноземців: з одного боку, галузь мала давні традиції, закорінені в політико-соціальних реаліях та методичних традиціях навчання російської мови як іноземної за радянського часу; з іншого боку, з постанням незалежної України й руйнацією старих міждержавних освітніх зв'язків ця сфера потребувала перезавантаження як в організаційному плані, так і змістовому, оскільки виникла потреба навчати іноземців української мови. З цим непростим завданням Університет загалом і кафедра зокрема впоралися успішно, скерувавши свою діяльність на гармонізацію двох різновекторних тенденцій сучасного суспільства: 1) прагнення до збереження національної ідентичності і в цьому контексті зміцнення ролі української мови як державної та ретранслятора нашої культури у світі; 2) глобалізаційні процеси та зацікавленість іноземних громадян у вивченні популярних міжнародних мов (зокрема російської).

Відзначений вектор став основним у роботі кафедри впродовж останніх десятиліть під керівництвом доцента Н. Ніколаєвої. З початку 2000-х рр. було організовано навчання бакалаврів та магістрів за спеціальностями „Переклад (з української / російської мови)”, „Українська мова та література” (для іноземних студентів), „Російська мова та література” (для іноземних студентів). Досвід підготовки зарубіжних фахівців за цими спеціальностями було переосмислено і творчо розвинуто в сучасних освітніх програмах кафедри, упроваджених 2016 р.

Зосередимося на досягненнях кафедри в основних напрямках її діяльності у сфері УМІ: навчання громадян інших держав та підготовка фахівців із викладання української мови інокомунікантам.

Сьогодні на базі кафедри діє дві україністичні освітні програми: „Українська мова та переклад (для іноземців)” (бакалаврський рівень) і „Україн-

ська мова та література (для іноземців)” (магістерський рівень). Обидві програми унікальні, оскільки зорієнтовані на іноземних здобувачів вищої освіти. Досягнення головного результату навчання — вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову для розв’язання комунікативних завдань у різних сферах життя – потребує методичних підходів, відмінних від тих, які застосовують у навчанні рідної мови, та спеціального навчально-методичного забезпечення. Викладачами кафедри розроблені робочі програми, методичні рекомендації, навчальні посібники з практичного й теоретичного курсів української мови, що базуються на засадах текстоцентричного, функціонально-комунікативного та лінгвокультурологічного підходів (Бондарєва, 2010; Бондарєва, Шевченко, 2011; Дем’янюк, 2009; Дем’янюк, 2011; Дерба, 2013; Дерба, Любчевська-Сокур, 2017; Дідківська, Швець, 2014; Єщенко, 2010; Овдіюк, 2015; Самусенко, Клімкіна, 2009; Швець, 2011; Швець, Торчинська, Літвінчук, 2012; Шевченко, 2008; Шевченко, 2017а).

Бакалаврська освітня програма вибудована так, щоб забезпечити поступовий перехід від професійно орієнтованого навчання української мови (на підготовчому відділенні) до повного іншомовного занурення. Це реалізовано за допомогою низки предметів, що забезпечують інтенсивну аспектну підготовку з української мови в першому семестрі: практична фонетика, практична граматики, усне мовлення, письмове мовлення, коментоване читання наукових текстів. Загалом усі обов’язкові компоненти програми структуровано на чотири групи: 1) предмети, що забезпечують формування загальнонаукових компетентностей; 2) теоретичні й практичні дисципліни з української мови; 3) курси з перекладознавства та практики письмового й усного перекладу; 4) друга (західноєвропейська) і третя (російська) іноземні мови. Запропоновано два вибіркові блоки: „Українська мова в лінгвокультурологічному аспекті”, „Викладання української мови як іноземної”, — за першим з яких можливе присвоєння професійної кваліфікації „фахівець (перекладач)”, а за другим — „вчитель закладу середньої освіти”.

Магістерська програма має освітньо-наукове спрямування та скерована на розвиток умінь і поглиблення знань з української мови, ознайомлення з основними тенденціями в розвитку української літератури, формування дослідницьких умінь. Крім вивчення української мови й літератури, студенти мають можливість покращити рівень володіння англійською та обрати один із блоків предметів: „Практичний переклад для тих, хто вивчає українську мову як іноземну”, „Українська мова в закладах вищої освіти”, „Російська мова” (можлива професійна кваліфікація за першим блоком — „перекладач”, за другим — „викладач закладу вищої освіти”, за третім — „лінгвіст”). Магістранти здобувають фундаментальні теоретичні знання з української філології, удосконалюють практичні мовні й мовленнєві вміння та пізнають українську культуру „зсередини”, оскільки проживають у країні носіїв мови, — усе це дозволяє говорити про підготовку якісно нової когорти іноземних украї-

ністів, які, сподіваємося, сприятимуть формуванню позитивного іміджу нашої держави за кордоном.

Контингент іноземних студентів-філологів, що вивчають українську мову в КНУ імені Тараса Шевченка, складають сьогодні переважно китайські громадяни. Причому в магістратурі більшість із них здобуває вищу освіту за міждержавними угодами між Україною та КНР і зорієнтована на здобуття педагогічного фаху, оскільки в останні роки в університетах Китаю активізувався процес відкриття кафедр україністики. Саме тому в дипломних роботах магістранти досліджують різні аспекти лінгводидактики української мови, здійснюють порівняльні лінгвокультурологічні студії. Так, у 2020 р. були успішно захищені магістерські роботи „Особливості мови зовнішньої реклами міста Києва в лінгводидактичному аспекті”, „Займенникові групи слів: граматичний та лінгводидактичний аспекти”, „Лінгвокультурологічна специфіка концепту «гроші» в українських і китайських прислів'ях та приказках”.

Українську мову вивчають на кафедрі також іноземні філологи, що здобувають освіту за бакалаврською програмою „Російська мова та переклад (для іноземців)”. Обов'язковий предмет „Практичний курс третьої іноземної мови (української)” спрямований на досягнення інофонами елементарного рівня володіння українською мовою, тобто формування навичок та вмій, які дадуть можливість задовольняти прості комунікативні потреби в ситуаціях щоденного спілкування, пов'язаних із побутовою, навчальною, частково соціально-культурною та професійною сферами. У роботі з цим контингентом викладачі кафедри спираються, безперечно, на визначені методичною наукою принципи навчання другої (третьої) іноземної мови — порівняльний підхід та принцип інтенсифікації навчання. З одного боку, свідоме порівняння явищ двох споріднених мов, близькість їхньої фонетичної, лексичної та граматичної систем допомагають іноземним студентам-русистам значно ефективніше вивчати українську, з іншого боку, важливо враховувати явище інтерференції й організувати систематичну роботу над її подоланням (Швець, 2016, с. 105–106).

Іноземні магістранти-русисти мають можливість опанувати українську мову в межах одного з вибіркового блоків освітньої програми „Російська мова та література (для іноземців)”. Система дисциплін блоку (практична фонетика української мови, усне мовлення, коментоване читання художніх текстів, письмове мовлення, практичний курс української мови, виробнича країнознавча практика) забезпечує досягнення рівня, достатнього для ефективного спілкування в побутовій, суспільній, навчальній та професійних сферах, читання українською мовою навчальної й художньої літератури, конспектування й використання українськомовних наукових джерел у написанні дипломної роботи.

Отже, в Інституті філології КНУ імені Тараса Шевченка громадяни інших держав можуть вивчати українську мову як першу іноземну (за спеціаль-

ними освітніми програмами бакалаврського та магістерського рівнів) або як третю іноземну в межах освітніх програм для іноземних студентів-русистів (обов'язковий предмет для бакалаврів та вибірковий блок для магістрантів).

Кафедра української та російської мов як іноземних забезпечує також викладання практичного курсу української мови всім іноземним студентам інших спеціальностей¹. У попередні десятиліття було створено навчальні матеріали з розвитку вмінь фахового мовлення для іноземних студентів-міжнародників, економістів, психологів (Дерба, Любчевська-Сокур, 2014; Дерба, Любчевська-Сокур, 2012; Дідківська, Любчевська-Сокур, Ніколаєва, 2012; Дідківська, Любчевська-Сокур, Ніколаєва, 2003; Скиба, 2015).

З 2019 р. прийняте рішення про обов'язковість дисципліни „Українська мова” для всіх іноземних студентів Університету, що здобувають освіту англійською мовою в різних його підрозділах: в Інституті філології, Інституті міжнародних відносин, на геологічному, економічному та інших факультетах. Це порівняно новий напрямок діяльності кафедри, адже такі освітні програми почали функціонувати нещодавно. Розроблено відповідні робочі програми, триває процес створення матеріалів, орієнтованих на англійськомовного адресата і спрямованих на формування елементарних умінь говоріння, аудіювання, читання й письма українською мовою в обмежених комунікативних ситуаціях побутової та навчальної сфер спілкування. У роботі з таким контингентом гостро постає питання позитивної мотивації: оскільки мовою навчання є англійська, а в спілкуванні кияни часто використовують російську, студенти не бачать практичної потреби в оволодінні українською мовою. Розв'язання проблеми вимагає роботи в таких напрямках: максимальне використання методів, які б сприяли підвищенню інтересу до вивчення мови (ігрових, проектних, інтерактивних тощо); організація університетського українськомовного середовища (на всіх рівнях: викладачі університету, лаборанти, секретарі, методисти, технічний персонал, працівники їдальні, гардеробу); активне залучення іноземних студентів до спільної діяльності з українськими (розмовні клуби, екскурсії, творчі заходи тощо).

Як було зазначено раніше, другий важливий вектор діяльності кафедри — підготовка українських філологів, компетентних у викладанні в аудиторії інокомунікантів, — почав розвиватися з 1993 р. Навчання викладачів УМІ було організоване до 2013 р. за всіма трьома, чинними на той період, рівнями вищої освіти в межах спеціалізації „Українська мова як іноземна”. Систему дисциплін за рівнями „бакалавр”, „спеціаліст” і „магістр”, характеристику її мети, завдань, сутності професійної компетентності викладача УМІ, детальний аналіз окремих предметів цієї системи презентовано в наших працях

¹ В Інституті біології та медицини, зважаючи на велику кількість іноземних студентів та специфічну мету курсу «Українська мова» — підготувати їх до проходження практики в медичних закладах України, — створено окрему кафедру мовної підготовки.

(Швець, 2013; Швець, 2014а; Швець 2014б). Підсумком роботи кафедри в цій галузі стало колективне видання *Навчальні програми та методичні рекомендації до дисциплін спеціалізації „Українська мова як іноземна”* (Невойт, Швець, Шевченко та ін., 2015).

Упродовж 2015–2020 рр. навчання майбутніх викладачів УМІ було реалізовано в межах вибіркового блоку дисциплін за освітньо-науковою програмою „Українська філологія та західноєвропейська мова”. Стисло схарактеризуємо систему цієї професійної підготовки, спираючись на наше дослідження (Швець, 2019б, с. 63–67).

Предмети блоку „Українська мова як іноземна” структуровано за трьома основними напрямками: 1) формування лінгвістичної та методичної бази майбутнього викладача (функціонально-комунікативна граматики української мови, методика викладання УМІ в закладах вищої освіти); 2) поглиблення знань з окремих аспектів методики (навчання видів мовленнєвої діяльності, національно орієнтоване викладання УМІ, лінгвокраїнознавство у процесі викладання УМІ, художній текст у системі навчання УМІ, переклад у курсі УМІ); 3) розвиток практичних умінь в обраній галузі (методичний практикум з проєктування навчального процесу з УМІ, новітні освітні технології у практиці викладання УМІ; виробнича практика). Форми й методи роботи зорієнтовані на максимальне наближення до реалій майбутньої професії. Студенти аналізують навчально-методичне забезпечення з УМІ, проєктують фрагменти занять, демонструють та обговорюють їх, моделюють можливі навчальні ситуації, беруть участь у спільних заняттях з іноземними магістрантами, відвідують заняття викладачів кафедри і спостерігають за процесом навчання УМІ, проводять самостійно розроблені заняття для інокомунікантів різних рівнів володіння українською мовою, створюють разом із викладачами кафедри навчальні посібники для іноземців (Швець, Торчинська, Літвінчук, 2012).

Цікавим досвідом для магістрантів стало спілкування зі студентами-україністами Вроцлавського університету, які перебували на стажуванні в Інституті філології Київського університету в жовтні 2019 р. Польські студенти відвідували заняття, фрагменти яких готували і проводили майбутні викладачі УМІ. На березень 2020 р. було заплановано стажування українських студентів у Польщі з метою ознайомлення із системою викладання української мови у Вроцлавському університеті й апробації розроблених самостійно навчальних матеріалів, однак через карантинні обмеження² цю поїздку, на жаль, було скасовано.

² Карантинні реалії, зрозуміло, актуалізували потребу в розробці навчальних матеріалів для дистанційного навчання та пошуку відповідних оптимальних форм і методів роботи, що сьогодні є одним із пріоритетних напрямків науково-методичної роботи викладачів кафедри.

Важливим складником професійної підготовки студентів, які спеціалізуються за блоком „Українська мова як іноземна”, є дипломна робота лінгводидактичного спрямування. Тематика магістерських досліджень останніх років свідчить про інтерес молодих науковців до широкого спектру актуальних лінгвістичних і педагогічних проблем: мовленнєві жанри української мови (згоди, заперечення, прохання, компліменту, втішання, тосту та ін.) та їх лінгводидактичне осмислення; функціонально-семантичні поля української мови в аспекті навчання УМІ; специфіка діалогічного та монологічного мовлення й система роботи з формування відповідних умінь у студентів-інокомунікантів; використання художнього тексту в навчанні УМІ; лексика української мови в аспекті створення навчальних лексикографічних праць для інокомунікантів тощо.

Схарактеризована система професійної підготовки викладачів УМІ, що викристалізувалася в процесі багаторічного вдосконалення, має, безперечно, потужний потенціал і перспективи розвитку, особливо зважаючи на той факт, що, згідно з останніми змінами в Законі України „Про освіту”, усі іноземні студенти зобов’язані вивчати українську мову, тож потреба в таких фахівцях зростає. Однак, на жаль, з 2020 р. перелік вибіркового блоку освітньої програми „Українська філологія та західноєвропейська мова” було скорочено, серед інших вилучено і блок „Українська мова як іноземна” — таке адміністративне рішення, прийняте без урахування думки самих студентів і незважаючи на незмінну популярність вибіркового блоку серед них, стало для кафедри серйозним викликом. Постало питання збереження й розвитку цього напрямку у формі курсів підвищення кваліфікації чи методичного центру для викладачів УМІ – зараз колектив кафедри вивчає можливості втілення такої ідеї.

Як зрозуміло, наукові дослідження співробітників кафедри зосереджені навколо питань моделювання навчального процесу для різних груп інокомунікантів та українських філологів, майбутніх викладачів УМІ, і створення відповідного навчально-методичного забезпечення. Базовою в цьому аспекті постає проблема лінгводидактичного опису української мови – універсального та національно орієнтованого. З одного боку, доведено дидактико-методичну доцільність опису мови на основі універсальних смислових категорій та семантико-синтаксичних відношень (суб’єктних, об’єктних, означальних, локативних, темпоральних, каузальних та ін.). З іншого боку, у контексті комунікативно-міжкультурної концепції навчання необхідно враховувати „особливості когнітивно-мисленнєвої та навчально-пізнавальної діяльності носіїв мови і відповідну етнометодичну корекцію для інтенсифікації процесу формування стійких навичок українського ... мовлення”, що вимагає підвищення „етнометодичної та етнопедagogічної кваліфікації викладачів” (Зайченко, Гавриленко, Шевченко, 2020, с. 77).

Проблемам опису інтонаційної та граматичної системи української мови з метою її навчання як іноземної присвячено низку публікацій доцента ка-

федри української та російської мов як іноземних Мирослави Шевченко. Дослідниця аналізує чинні програми, підручники й посібники з УМІ щодо представлення фонетичного та граматичного матеріалу, пропонує лінгводидактичний опис інтонаційних конструкцій (Шевченко, Anchimiuk, 2019), категорії роду та числа іменника (Шевченко, 2016; Шевченко, 2017в), виду дієслів (Шевченко, 2009), здійснює лінгводидактичну інтерпретацію українських неозначених займенників (Зайченко, Шевченко, 2013) та дієслів руху (Шевченко, 2011; Шевченко, 2012) для іншомовної аудиторії.

Культурологічна парадигма сучасної методики навчання іноземних мов умотивовує інтерес викладачів кафедри до лінгводидактичного осмислення фонової та безеквівалентної лексики, прецедентних феноменів, пареміологічного фонду української мови, рекламного тексту (Самусенко, Шевченко, 2014; Овдіюк, 2014; Скиба 2011; Скиба, 2012; Шевченко, 2015). Особливу увагу різним аспектам проблеми викладання лінгвокраїнознавства іноземним студентам, зокрема моделі навчального лінгвокраїнознавчого словника, приділено в науковому доробку доцента кафедри Оксани Самусенко (Самусенко, 2012; Самусенко, 2013; Самусенко, 2015; Самусенко, 2016; Самусенко, 2017; Самусенко, 2020).

Однією з центральних проблем методики навчання УМІ є питання добору, моделювання й ефективного використання навчального тексту. У монографії автора статті, доцента кафедри Ганни Швець, презентовано цілісну концепцію навчальної текстотеки з УМІ, обґрунтовано її структуру, схарактеризовано принципи моделювання навчальних побутових та наукових текстів на початковому етапі вивчення мови, на основі лінгводидактичного аналізу окремих жанрів (народної легенди, літературної казки, есе) та низки творів української літератури запропоновано систему роботи з художнім текстом у навчанні УМІ іноземних студентів гуманітарних спеціальностей (Швець, 2019б).

Доцільні завдання до тексту й методи роботи на його основі спрямовані на досягнення стратегічної мети – формування українськомовної комунікативної компетентності, зокрема розвитку навичок та вмінь в усіх видах мовленнєвої діяльності. Цей аспект також знайшов відображення в дослідженнях викладачів кафедри, зокрема запропоновано шляхи формування аудитивної компетентності інофонів (Шевченко, Мірошніченко, 2018), систему роботи з розвитку вмінь усного та письмового мовлення (Швець, 2008; Швець, 2019а), концепцію інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності УМІ (Шевченко, 2017б), аналіз сучасних освітніх технологій, скерованих передусім на розвиток мовленнєвих умінь (Овдіюк, 2017; Швець, 2019б, с. 133–190).

Багаторічна науково-методична робота колективу кафедри акумульована в програмах і тестах з УМІ для рівнів А1–С1 (Ніколаєва та ін., 2015; Ніколаєва та ін., 2018), що становлять змістову базу для іспиту з підтвердження

рівня володіння УМІ, який проводили на базі Університету³ і який, з липня 2021 р. запроваджено на загальнодержавному рівні відповідно до затверджених стандартизованих вимог (Мазурик, Антонів, Синчак, Бойко, 2019).

Висновки

Проведене дослідження узагальнило напрацювання кафедри української та російської мов як іноземних Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка в галузі викладання УМІ. Сьогодні вивчення української як основної іноземної мови організоване за створеними на кафедрі філологічними освітніми програмами бакалаврського та магістерського рівнів, а також як третьої мови – за програмами для іноземних філологів-русистів. Також до 2020 року включно на кафедрі в межах дисциплін вибіркового блоку для вітчизняних студентів-філологів здійснювали підготовку майбутніх викладачів УМІ. Для забезпечення навчання різних категорій здобувачів вищої освіти створено робочі програми, методичні рекомендації, низку навчальних посібників.

У науковому доробку викладачів кафедри знайшли висвітлення актуальні лінгводидактичні проблеми: універсальний та національно орієнтований опис української мови з метою її викладання в іноземній аудиторії; лінгвокультурологічне осмислення словникового складу української мови та навчального тексту; принципи добору й моделювання навчальних текстів, створення ефективної системи завдань до них; методи формування вмінь у різних видах мовленнєвої діяльності; лінгвометодичний опис рівнів володіння УМІ та створення відповідної системи тестування тощо.

Перспективи кафедри у сфері навчання УМІ визначає необхідність розвитку науково-методичних традицій колективу відповідно до сучасних викликів. Пріоритетними постають завдання вдосконалення системи професійної підготовки зарубіжних українців; впровадження сучасних методів і технологій навчання з урахуванням карантинних і майбутніх посткарантинних реалій навчального процесу; створення концепції курсів підвищення кваліфікації чи методичного центру для викладачів УМІ; формування стратегії популяризації української мови серед іноземних студентів, що здобувають освіту російською чи англійською мовою, здатної протистояти негативному впливу білінгвального українсько-російського середовища.

³ Такий іспит було організовано також у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Бібліографія

- Бондарєва, Н. (2010). *Стилістика української мови*. Київ: Четверта хвиля [Bondaryeva, N. (2010). *Stylistyka ukrajyns'koyi movy*. Kyuiv: Chetverta khvylya].
- Бондарєва, Н., Шевченко, М. (2011). *Йти – ходити, їхати – їздити...* Київ: Четверта хвиля [Bondaryeva, N., Shevchenko, M. (2011). *Itu – khodyty, ykhaty – yizdyty...* Kyuiv: Chetverta khvylya].
- Дем'янюк, А. (2009). *Розвиток навичок наукового мовлення (для іноземних студентів-філологів)*. Київ: ВПЦ «Київський університет» [Dem'yanyuk, A. (2009). *Rozvytok nauychoh naukovoho movlennya (dlya inozemnykh studentiv-filolohiv)*. Kyuiv: VPTS «Kyuiv's'kyu universytet»].
- Дем'янюк, А. (2011). *Практичний курс української мови (для іноземних студентів-філологів)*. Київ: ВПЦ «Київський університет» [Dem'yanyuk, A. (2011). *Praktychnyy kurs ukrajyns'koyi movy (dlya inozemnykh studentiv-filolohiv)*. Kyuiv: VPTS «Kyuiv's'kyu universytet»].
- Дерба, С. (2013). *Знайомство з Україною*. Київ: Фенікс [Derba, S. (2013). *Znayomstvo z Ukrainoyu*. Kyuiv: Feniks].
- Дерба, С., Любчевська-Сокур, В. (2012). *Українська мова для іноземних студентів*. Вінниця: Меркьюрі-Поділля [Derba, S., Lyubchevs'ka-Sokur, V. (2012). *Ukrayins'ka mova dlya inozemnykh studentiv*. Vinnitsya: Merk'yuri-Podillya].
- Дерба, С., Любчевська-Сокур, В. (2014). *Науковий стиль мовлення*. Київ: Фенікс [Derba, S., Lyubchevs'ka-Sokur, V. (2014). *Naukovyy styl' movlennya*. Kyuiv: Feniks].
- Дерба, С., Любчевська-Сокур, В. (2017). *Українська мова*. Київ: Фенікс [Derba, S., Lyubchevs'ka-Sokur, V. (2017). *Ukrayins'ka mova*. Kyuiv: Feniks].
- Дідківська, Л., Любчевська-Сокур, О., Ніколаєва, Н. (2003). *Час. Події. Люди*. Київ: ВПЦ „Київський університет” [Didkivs'ka, L., Lyubchevs'ka-Sokur, O., Nikolayeva, N. (2003). *Chas. Podiyi. Lyudy*. Kyuiv: VPTS „Kyuiv's'kyu universytet”].
- Дідківська, Л., Любчевська-Сокур, О., Ніколаєва, Н. (2012). *Українська мова для іноземних студентів. Газетно-публіцистичні тексти та завдання до них*. Вінниця: ПП Балук І. Б. [Didkivs'ka, L., Lyubchevs'ka-Sokur, O., Nikolayeva, N. (2012). *Ukrayins'ka mova dlya inozemnykh studentiv. Hazetno-publitsystychni teksty ta zavdannya do nykh*. Vinnitsya: PP Baluk I. B.].
- Дідківська, Л., Швець, Г. (2014). *Сучасна українська мова. Синтаксис (у двох частинах)*. Київ: Фенікс [Didkivs'ka, L., Shvets', H. (2014). *Suchasna ukrajyns'ka mova. Syntaksys (u dvokh chastynakh)*. Kyuiv: Feniks].
- Єщенко (Бойченко), Н. (2010). *Практичний курс української мови: усне мовлення*. Київ: Фенікс [Yeshchenko (Boychenko), N. (2010). *Praktychnyy kurs ukrajyns'koyi movy: usne movlennya*. Kyuiv: Feniks].
- Зайченко, Н. (2017). Становлення і розвиток лінгводидактики української мови як іноземної в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. До 175-річчя кафедри слов'янської філології*, с. 54–63 [Zaychenko, N. (2017). Stanovlennya i rozvytoklinhvodydaktyky ukrajyns'koyi movy yak inozemnoyi v Kyuiv's'komu natsional'nomu universyteti imeni Tarasa Shevchenka. *Komparatyvni doslidzhennya slov'yans'kykh mov i literatur. Pam'yati akademika Leonida Bulakhovs'koho. Do 175-richchyakafedry slov'yans'koyi filolohiyi*, s. 54–63].
- Зайченко, Н., Воробйова, С. (1995). *Навчальні мінімуми з української і російської мов для іноземців*. Київ: ІСДО [Zaychenko, N., Vorobyova, S. (1995). *Navchal'ni minimumy z ukrayyns'koyi i rosiys'koyi mov dlya inozemtsiv*. Kyuiv: ISDO].

- Зайченко, Н., Гавриленко, Ю., Шевченко, М. (2020). Модель національно орієнтованого навчання української і російської мов як іноземних у сучасній лінгводидактичній парадигмі. *Викладання мов у вищих навчальних закладах на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, 36, с. 68–82. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-06> [Zaychenko, N., Havrylenko, Yu., Shevchenko, M. (2020). Model' natsional'no oriientovanoho navchannya ukrayins'koyi i rosiys'koyi mov yak inozemnykh u suchasniyl inhvodydaktychniy paradyhmi. *Ykladannya mov u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh nasuchasnomu etapi. Mizhpredmetni zv'yazky*, 36, s. 68–82].
- Зайченко, Н., Шевченко, М. (2013). Лінгвометодичні основи презентації українських субстантивних неозначених займенників в іноземній аудиторії. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки*, 25 (274), с. 141–146 [Zaychenko, N., Shevchenko, M. (2013). Linhvometodychni osnovy prezentatsiyi ukrayins'kykh substyntyvnykh neoznachenyykh zaymennykiv v inozemniy audytoriyi. *Naukovyy visnyk Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky. Seriya: Filolohichni nauky*, 25 (274), s. 141–146].
- Невойт, В., Швець, Г., Шевченко, М. та ін. (2015). *Навчальні програми та методичні рекомендації до дисциплін спеціалізації «Українська мова як іноземна»*. Київ: Четверта хвиля [Nevoyt, V., Shvets', H., Shevchenko, M. ta in. (2015). *Navchal'ni prohramy ta metodychni rekomendatsiyi do dystsyplin spetsializatsiyi «Ukrayins'ka mova yak inozemna»*. Kyuyiv: Chetverta khvylya].
- Ніколаєва, Н. та ін. (2015). *Програма з української мови як іноземної: початковий рівень (A1); базовий рівень (A2); I середній рівень (B1); II середній рівень (B2); професійний рівень (C1)*. Київ: Четверта хвиля [Nikolayeva, N. ta in. (2015). *Prohrama z ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi: pochatkovyy riven' (A1); bazovyy riven' (A2); I seredniy riven' (B1); II seredniy riven' (B2); profesiyunny riven' (C1)*. Kyuyiv: Chetverta khvylya].
- Ніколаєва, Н. та ін. (2018). *Тести з української мови як іноземної: початковий рівень (A 1); базовий рівень (A 2); I середній рівень (B 1); II середній рівень (B 1); професійний рівень (C1)*. Київ: ВПЦ „Київський університет” [Nikolayeva, N. ta in. (2018). *Testy z ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi: pochatkovyy riven' (A 1); bazovyy riven' (A2); I seredniy riven' (B1); II seredniy riven' (B2); profesiyunny riven' (C1)*. Kyuyiv: Chetverta khvylya].
- Овдіюк, В. (2014). Рекламний текст у курсі української мови як іноземної: соціокультурний підхід. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 9, с. 234–242 [Ovdiyuk, V. (2014). *Reklamnyy tekst u kursy ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi: sotsiokul'turny pidkhid. Teoriya i praktyka vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi*, 9, s. 234–242].
- Овдіюк, В. (2015). *Письмове мовлення*. Київ: Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка [Ovdiyuk, V. (2015). *Pys'move movlennya*. Kyuyiv: Instytut filolohiyi KNU imeni Tarasa Shevchenka].
- Овдіюк, В. (2017). Новітні інтерактивні технології у практиці викладання української мови як іноземної. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, 30, с. 109–120 [Ovdiyuk, V. (2017). *Novitni interaktyvni tekhnolohiyi u praktytsi vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi. Ykladannya mov u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zv'yazky*, 30, s. 109–120].
- Самусенко, О. (2012). Національно-культурна семантика стійких мовних одиниць української мови в лінгвокраїнознавчому курсі для іноземців. *UCRAINICA V. Současna ukrajinstika. Problémy jazyka, literatury a kultury*, с. 258–261 [Samusenko, O. (2012). *Natsional'no-kul'turna semantyka stiykykh movnykh odynyts' ukrayins'koyi movy v linhvokrayinoznavchomu kursy dlya inozemtsiv. UCRAINICA V. Současna ukrajinstika. Problémy jazyka, literatury a kultury*, s. 258–261].

- Самусенко, О. (2013). Проблемні методи навчання в лінгвокраїнознавчому курсі української мови для студентів-іноземців. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 8, с. 286–297 [Samusenko, O. (2013). Problemni metody navchannya v lnhvokrayinoznavchomu kursy ukrayins'koyi movy dlya studentiv-inozemtsiv. *Teoriya i praktyka vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi*, 8, s. 286–297].
- Самусенко, О. (2015). Українські топоніми в лінгвокраїнознавчому словнику для студентів-іноземців. *Studia Ukrainica Posnaniaesia*, III, s. 267–272 [Samusenko, O. (2015). Ukrayins'ki toponimy v lnhvokrayinoznavchomu slovnyku dlyastudentiv-inozemtsiv. *Studia Ukrainica Posnaniaesia*, III, s. 267–272].
- Самусенко, О. (2016). Українські мультфільми як навчальний матеріал у курсі лінгвокраїнознавства. *UCRAINICA VII. Současná ukrajínistika. Problémy jazyka, literatury a kultury*, s. 611–617 [Samusenko, O. (2016). Ukrayins'kimul'tfil'my yak navchal'nyy material u kursy lnhvokrayinoznavstva. *UCRAINICA VII. Současná ukrajínistika. Problémy jazyka, literatury a kultury*, s. 611–617].
- Самусенко, О. (2017). Вивчення міфопоетичної картини світу на заняттях з лінгвокраїнознавства української мови на матеріалі мультфільмів. *Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі*, 4, с. 245–252 [Samusenko, O. (2017). Vyvchennya mifopoetychnoyi kartyny svitu na zanyattiyakh z lnhvokrayinoznavstva ukrayins'koyi movy na materialy mul'tfil'miv. *Mova, istoriya, kul'tura u lnhvokomunikatyvnomu prostori*, 4, s. 245–252].
- Самусенко, О. (2020). Укладання статті до лінгвокраїнознавчого словника української мови для студентів-іноземців: русалка. В: О. Beley (ред.), *Українське слово в гуманітарних дискурсах деіндустріальної епохи* (с. 157–166). Siedlce: Wydawnictwo Naukowe [i] WN Instytut Kultury Regionalnej i Badan Literackich im. Franciszka Karpińskiego [Samusenko, O. (2020). Ukladannya statty do lnhvokrayinoznavchoho slovnyka ukrayins'koyi movy dlya studentiv-inozemtsiv: rusalka. W: O. Beley (red.), *Ukrayins'ke slovo v humanitarnykh dyskursakh deindustrial'noyi epokhy* (s. 157–166). Siedlce: Wydawnictwo Naukowe [i] WN Instytut Kultury Regionalnej i Badan Literackich im. Franciszka Karpińskiego].
- Самусенко, О., Клімкіна, О. (2009). *Лінгвокраїнознавство: Україна*. Київ: ВПЦ «Київський університет» [Samusenko, O., Klimkina, O. (2009). *Lnhvokrayinoznavstvo: Ukrayina*. Kyuyiv: VPTS «Kyuyivs'kyu universytet»].
- Самусенко, О., Шевченко, М. (2014). Пареміологічні одиниці у практиці навчання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 8, с. 136–142 [Samusenko, O., Shevchenko, M. (2014). Paremiolohichni odyntysi u praktytsi navchannya ukrayins'koyimovuy yak inozemnoyi. *Teoriya i praktyka vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi*, 8, s. 136–142].
- Скиба, Н. (2011). Можливості прецедентних феноменів у викладанні УМІ. *Hungaro-Ruthenica*, VIII, с. 115–124 [Skyba, N. (2011). Mozhyvosti pretsedentnykh fenomeniv u vykladanni UMI. *Hungaro-Ruthenica*, VIII, s. 115–124].
- Скиба, Н. (2012). Формування комунікативної компетенції у студентів-іноземців на фразеологічному рівні (на матеріалі новітньої художньої прози). *Українська мова у світі*, 2, с. 268–274 [Skyba, N. (2012). Formuvannya komunikatyvnoyi kompetentsiyi ustudentiv-inozemtsiv na frazeolohichnomu rivni (na materialy novitn'oyi khudozhn'oyi prozy). *Ukrayins'ka mova u sviti*, 2, s. 268–274].
- Скиба, Н. (2015). *Українська мова для студентів-іноземців (наукове мовлення)*. Київ: Логос [Skyba, N. (2015). *Ukrayins'ka mova dlya studentiv-inozemtsiv (naukove movlennya)*. Kyuyiv: Lohos].
- Мазурик, Д., Антонів, О., Синчак, О., Бойко, Г. (2020). *Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною А1–С2. Зразки сертифікаційних завдань*. Київ: Фірма «ІНКОС» [Mazuryk, D., Antoniv, O., Synchak, O., Boyko, H. (2020). *Standartyzovani vymohy: rivni volodinnya ukrayins'koyu movoyu yak inozemnoyu A1–C2. Zrazky sertyfikatsiynykh zavidan'*. Kyuyiv: Firma «INKOS»].

- Швець, Г. (2008). Розвиток навичок діалогічного мовлення при вивченні української мови в іншомовній аудиторії. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 3, с. 300–311 [Shvets', H. (2008). Rozvytok navychok dialohichnoho movlennya pry vuvchenni ukrayins'koyi movy v inshomovniy audytoriyi. *Teoriya i praktyka vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi*, 3, s. 300–311].
- Швець, Г. (2011). *Знайомтеся: Київ*. Київ: Видавець Федоров О. М. [Shvets', H. (2011). *Znayomtesya: Kyiv*. Kyiv: Vydavets' Fedorov O. M.].
- Швець, Г. (2013). Дисципліна «Художній текст у системі навчання української мови як іноземної» та її місце у фаховій підготовці викладачів-філологів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*, 20 (30), с. 206–210 [Shvets', H. (2013). Dystsyplina «Khudozhniy tekst u systemi navchannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi» ta yiyi mistse u fakhoviyi pidhotovtsi vykladachiv-filolohiv. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 16. Tvorcha osobystist' uchytelya: problemy teorii i praktyky*, 20 (30), s. 206–210].
- Швець, Г. (2014а). Навчальна дисципліна «Лінгвостилістичний аналіз тексту в курсі викладання української мови як іноземної» та її місце в системі фахової підготовки викладача-філолога. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 10, с. 179–186 [Shvets', H. (2014а). Navchal'na dystsyplina «Linhvostylistychnyy analiz tekstu v kursy vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi» ta yiyi mistse v systemi fakhovoyi pidhotovky vykladacha-filoloha. *Teoriya i praktyka vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi*, 10, s. 179–186].
- Швець, Г. (2014б). Підготовка викладачів української мови як іноземної в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (40), с. 256–264 [Shvets', H. (2014б). Pidhotovka vykladachiv ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi v Instytuti filolohiyi Kyuyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnologiyi*, 6 (40), s. 256–264].
- Швець, Г. (2016). Навчання української мови як третьої іноземної в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 12, с. 103–109 [Shvets', H. (2016). Navchannya ukrayins'koyi movy yak tret'oyi inozemnoyi v Instytuti filolohiyi Kyuyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. *Teoriya i praktyka vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi*, 12, s. 103–109].
- Швець, Г. (2019а). Есе в навчанні творчого письма українською мовою іноземних студентів-гуманітаріїв. *Вісник запорізького національного університету. Філологічні науки*, 1, с. 86–91 [Shvets', H. (2019а). Ese v navchanni tvorchohopys'ma ukrayins'koyu movoyu inozemnykh studentiv-humanitariyiv. *Visnyk zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Filolohichni nauky*, 1, s. 86–91].
- Швець, Г. (2019б). *Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей*. Київ: Фенікс [Shvets', H. (2019б). *Teoriya i praktyka navchannya ukrayins'koyi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsial'nostey*. Kyuyiv: Feniks].
- Швець, Г., Торчинська, Ю., Літвінчук, А. (2012). *Читаймо українською*. Київ: Фенікс [Shvets', H., Torchyns'ka, Yu., Litvinchuk, A. (2012). *Chyтаймо ukrayins'koу*. Kyuyiv: Feniks].
- Шевченко, М. (2008). *Сучасна українська мова. Морфологія*. Київ: ВПЦ «Київський університет» [Shevchenko, M. (2008). *Suchasna ukrayins'ka mova. Morfolohiya*. Kyuyiv: VPTS «Kyuyivs'kyu universytet»].
- Шевченко, М. (2009). Категорія виду дієслова в практичному курсі української мови як іноземної. *Мова і світ*, 11, т. XI (123), с. 154–159 [Shevchenko, M. (2009). Katehoriya vydu diyeslova v praktychnomu kursy ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi. *Mova i svit*, 11, t. XI (123), s. 154–159].

- Шевченко, М. (2011). Парадигматичні особливості українських дієслів руху у світлі лінгводидактики. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті Леоніда Булаховського, 16*, с. 192–199 [Shevchenko, M. (2011). Paradyhmatychni osoblyvosti ukrayins'kykh diyeslivrukhu u svitli linhvodydaktyky. *Komparatyvni doslidzhennya slov'yans'kykh mov i literatur. Pam'yati Leonida Bulakhovs'koho, 16*, s. 192–199].
- Шевченко, М. (2012). До лінгводидактичного опису українських дієслів руху в іншомовній аудиторії. *UCRAINICA V. Současna ukrajinstika: problémy jazyka, literatury a kultury*, с. 229–232 [Shevchenko, M. (2012). Do linhvodydaktychnoho opysu ukrayins'kykh diyeslivrukhu v inshomovniy audytoriyi. *UCRAINICA V. Současna ukrajinstika: problémy jazyka, literatury a kultury*, s. 229–232].
- Шевченко, М. (2015). Прецедентні феномени в системі навчання української мови як іноземної. *Studia Ukrainica Posnaniaesia, III*, с. 311–315 [Shevchenko, M. (2015). Pretsedentni fenomeny v systemi navchannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi. *Studia Ukrainica Posnaniaesia, III*, s. 311–315].
- Шевченко, М. (2016). Категорія роду іменників у системі викладання української мови як іноземної на початковому рівні (А-1). *UCRAINICA V. Současna ukrajinstika: problémy jazyka, literatury a kultury*, с. 618–623 [Shevchenko, M. (2016). Katehoriya rodu imennykiv u systemi vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi na pochatkovomu rivni (A-1). *UCRAINICA V. Současna ukrajinstika: problémy jazyka, literatury a kultury*, s. 618–623].
- Шевченко, М. (2017а). *Будьмо разом (А1): Українська мова для іноземців*. Київ: Четверта хвиля [Shevchenko, M. (2017a). *Bud'mo razom (A1): Ukrayins'ka mova dlya inozemtsiv*. Kyiv: Chetverta khvylya].
- Шевченко, М. (2017б). Інтегроване навчання видів мовленнєвої діяльності в курсі УМІ: проєкт заняття. *Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі, 4*, с. 273–279 [Shevchenko, M. (2017b). Intehrovane navchannya vydiv movlennyevoyi diyal'nosti v kursy UMI: proekt zanyattya. *Mova, istoriya, kul'tura u linhvokomunikatyvnomu prostori, 4*, s. 273–279].
- Шевченко, М. (2017в). Категорія числа іменника в системі навчання української мови як іноземної. *Мультикультуралізм і многезичие. Сборник с доклади от Тринадесети международни славистични четения, 1*, с. 555–563 [Shevchenko, M. (2017v). Katehoriya chysla imennyka v systemi navchannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi. *Multikulyturalizam i mnogezichie. Sbornik s dokladi ot Trinadeseti mezhdunarodni slavistichni chetenia, 1*, s. 555–563].
- Шевченко, М., Мірошніченко, О. (2018). Формування аудитивної компетентності в інофонів на початковому етапі вивчення української мови. *IX Міжнародний конгрес українців. Мовознавство*, с. 187–196 [Shevchenko, M., Miroshnychenko, O. (2018). Formuvannya audytyvnoyi kompetentnosti v inofoniv na pochatkovomu etapi vyvchennya ukrayins'koyi movy. *IX Mizhnarodnyu konhres ukrajynistiv. Movoznavstvo*, s. 187–196].
- Шевченко, М., Anchimiuk, О. (2019). Lingwodydaktyczny aspekt opisu intonacyjnego systemu języka ukraińskiego. *Linguodidactica, XXIII*, s. 225–237. DOI: 10.15290/lingdid.2019.23.15 [Shevchenko, M., Anchimiuk, O. (2019). Lingwodydaktyczny aspekt opisu intonacyjnego systemu języka ukraińskiego. *Linguodidactica, XXIII*, s. 225–237. DOI: 10.15290/lingdid.2019.23.15].